

Программаличи баянти.

Гъарил адамла гъамрулизиб сунела миллатла мезла къадри сегъуна сабил лебтасалра гъахъхъси саби. Илдала кумекличил сари адамтала сари-ургарти бархбасуни кадилзахъути, бяркъ ва багъудлуми кайсути, культураличи бегъбирути.

Мезла кумекличил сари чеалкӀути наслубани бегътала гъадатуни гъерисути. «Гъайли саби дунъя бузахъуси» ибси халкъла айтуличибра якъинни саби жамигъатла гъамрулизиб мезла къадри.

Миллатла мезлис «нешла мез» ирули бирар. Нешла мезличил сай дурхӀя бегъ гъалав гъайикӀес вехӀирхъуси; илдачил сари виштӀаси дурхӀяла бекӀлизир цаибти пикруми алкӀути; илдала кумекличил саби гъамрула халаси гъунилис бехӀбихъуд кабирхъуси.

«Нешла мез» вегъла миллатла бегълара къадричебси лишаннизи халдирути сари. Гъарил адамла миллат белгибирнила бекӀлибиубси лишанра миллатла мез ункъли далнилизиб саби.

Сунела миллатла мез ункъли дални гъарил адамла культурала чараагарси чебла саби. Бегътала чараагарси чеблализи халбируси саби чула дурхӀнази нешла мез дагъахъни. Школала ва учительтала бекӀлидиубти мурадуназибадра ца саби нешла мез далахънила хӀянчи даимбарни. Илбагъандан саби школализиб нешла мез руркъахъниличи халаси пикри бяхӀичиусира.

Дарган мез даргала халкъла мез сари, чулара Дагъиста ва Кавказла гъахӀцад цархӀилти мезаначил тухумдеш лерти.

Дарганти саби-ургаб гъайбикӀухӀели, радиолизир, театрлизир, газетаби-журналтазир, жузазир дузахъу даргала литературный мез. Илди, цабехӀла цабехли пикруми иргӀесли, ирнила ва лукӀнила белгити низам-къайдаличи далдикахъибти сари. Хъулчилизи ахъушала лугъат касили, цархӀилти лугъатунала цацадехӀ дугъбачил давлачердиахъубти литературный мезличил саби школабазиб даргала уршби-рурсби белкӀ-белчӀличи бурсибирути.

Ишди программабала мурадра школабала 5-11 ибти классуназир даргала литературный мез дучӀахънила шайчирти тӀалабуни белгидарни ва илди мезличил дурхӀни азадли гъайбикӀахъес ва лукӀахъес бурсибарни саби.

Дарган мезла хӀекълизирти гъахӀцад багъудлуми бучӀантани бехӀбихъудла классуназирадал кайсути сари. Чедирти 5-11 классуназир кайсути багъудлуми гъалар касибтачи челушутти сари, гъатира дягӀудикӀахъули, тӀинтӀдикӀахъули, мухъдикӀахъули.

Дарган мезла лерилра-сера дусрачир учительла пикрила дайлар диэс гъагӀнити хӀябал бяхӀичибиз, чулара ахирласи мурад ца сабси.

Цаибил бяхӀичибиз саби дурхӀни дарган мезла дугъбала хазналичил имцӀали тӀинтӀли тӀянишбарни, дугъби дузахъни, илхӀелира лугъатуназирад ва цархӀилти мезаназирад гъерасибтира пикрилизи кайсули.

КӀиибил бяхӀичибиз саби деклар-деклар гъайла бутӀнала грамматикалати формабачила баянти тӀинтӀдикӀахъни, илди формаби ирнила ва белкӀла гъайлизир дархъли дузахъес дурхӀни бурсибарни. Ил шайчибси хӀянчира, гъалабси къайда, къаббердни агарли бузахъес гъагӀниси саби, гъалар дечӀунти тикрардирули.

Илагъуна бяхӀичибизличил хӀянчи дурабуркӀули, дурхӀни бурсибарес гъагӀнибиркур дугъбазир гъар журала морфемаби дургахъес, илди деела чидил бутӀализир дирутил белгибирахъес, дугъби морфемабачи делхъахъес ва, деклар-декларти морфемаби цаладяхъили, сагати дугъби алкӀахъес.

ХӀябъибил бяхӀичибиз саби, ирнила ва белкӀла гъайличил чула пикри бархъли, гъаб-гъергъили каргахъес бучӀантазир бурсидешуни адикъни. Дарган мез дучӀахънила шайчиб дурхӀначил дурабуркӀуси хӀянчила замана ил мурад сархни ахирласи тӀалаб саби. Амма кӀелра гъаларти бяхӀичибиз пайдалахӀедарили, мез дагъес вируси ахӀен, гъанжи-къаркъа кадирхънили белгиси низам хъулчили хӀебуцили, юрт белшес хӀейруливан.